

המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
סוציולוגיה של הקהילה – תשע"ה

מפגש 3 :

קהילתיות כתרבות – תחושה משמעות, הנעה

מודל 'מעגלי הקהילה'

מהי קהילתיות?

קהילתיות – 'קהילה' כמאפיין תרבותי

"הספרות האנתרופולוגית והקשורה אליה עשתה תפנית מהתייחסות לקהילה כאל תצורה חברתית להתייחסות לקהילה כאל מושג המבטא סוג מסוים של איכות חברתית" (Amit 2002;3)

• 'תחושת הקהילה' (Sense of Community) היא מכלול תחושות שייכות ואחוה בין אנשים. (Sarason 1974)

• 'קהילות מדומיינות' תחושת סולידריות לאומית הנשענת על הרחבת 'דימוי הקהילה' ליצירת תודעת שייכות וזהות משותפות. (אנדרסון [1999] 1983)

• **תודעת הקהילה כתוצר של קשרים בין-אישיים:** "קהילה מאפשרת לאנשים לכוונן (adjust) את עצמם אלו לאלו על מנת להפיק ולייצב סדר ועקביות (coherence)" (Cohen, 1982:11).

• קהילתיות כמייצגת ערכים מוגדרים –

"רמה גבוהה של קרבה בין-אישית, עומק רגשי, מחויבות מוסרית, לכידות חברתית ורציפות לאורך זמן" (Nisbet 1967:47)
חברה המושתתת על ערכים ומטרות משותפים (Common good בניגוד ל"חברת החוזה" המושתתת על הסדרים. מתאפיינת ב: קדושת האדם, סולידריות, ריבוי השתייכויות ואחריות משותפת (Bellah 1995:18).

• תחושת קהילה נוצרת על בסיס (סדן 2009:31):

- חברות,
- תחושת יכולת להשפיע,
- ציפיות הדדיות,
- משמעות משותפת
- קשר רוחני (Spiritual Bond)

קהילה – התארגנות עצמית ובה מגוון התארגנויות, זיקה משותפת לערכים ולמשאבים חומריים, יחסים אישיים ומתמשכים בין אנשים וקבוצות, המהווה מוקד להזדהות ומשמעות. (בן יוסף 2010)

- הגדרת הקהילה כהתארגנות עצמית יונקת מהגישה הרואה בקהילה תוצר מתהווה מתוך יחסי גומלין בין 'סוכנים עצמאיים' ושית סביבה מורכבת מערכת חברתית מוסד מתווך המאפשר לחבריו סביבה פשוטה יחסית בתוך סביבה חיצונית מורכבת (Bauman 2000; Luhmann 1995:26).
- הביטוי **מגוון התארגנויות** מתאר את העובדה שהקהילה מתהווה מתוך יחסי הגומלין בין מגוון מוסדות חברתיים: משפחות, קבוצות, ארגונים, התארגנויות (Gilchrist, 2004; Homan 1999)
- הביטוי '**זיקה משותפת לערכים**' מתייחס לממד הערכי. אין הכוונה שלקהילה יש ערכים מוסכמים, אלא שבין אם הם מוסכמים ובין אם הם במחלוקת, הם מהווים גורם המכוון את התנהגות חברי הקהילה. (Amit, 1995; Etzioni, 2006; Bellah 2002)
- ב'**זיקה משותפת למשאבים חומריים**' הכוונה למרחב חיים משותף, לטכנולוגיה (כגון אתר אינטרנט) לרכוש, או להון כספי. (Parsons, 1960)
- הביטוי **יחסים אישיים ומתמשכים בין אנשים וקבוצות**, נועד לבטא את היות הקהילה מערכת חברתית אינטימית יחסית, שיש בה מידה מסוימת של אכפתיות הדדית. יחסים אלו מניעים לפעולה בעת צרה ובשעת שמחה (גולמן, 1954 2006; Appandurai, 1996).
- הביטוי '**מוקד להזדהות**' מדגיש את הממד הוולונטרי המצוי בתודעת ההשתייכות של פרטים וקבוצות לקהילה. (Sarason, 1974)

מודל מעגלי הקהילה ארבע יסודות להכרת הקהילה

בן יוסף 2010

ארבעה מימדים לתופעה החברתית המכונה 'קהילה':

1. ההיבט המוסדי - מערכת חברתית המכילה התארגנויות שונות, פורמליות ולא פורמליות, אנשים חשים כי היא מאפשרת להם להגדיר משימות ולהתארגן למימושן
2. ההיבט של מערכת יחסים – קהילה כמבוססת על קשרי גומלין בין אנשים המפתחים תחושת אחריות משותפת ואכפתיות
3. ההיבט התרבותי - תחושת השתייכות, הזדהות, ערכים משותפים, סמלים, נורמות, אמונות, סיפור משותף.
4. מרחב מחיה – ה'קהילה' כביטוי לחיים במקום משותף או במובן רחב יותר אנשים המקיימים זיקה למשאבים חומריים (כולל משאבים פיננסיים, ציוד, טכנולוגיה ו'מרחב וירטואלי משותף')

מסוגלות קהילתית – Community Capacity

- אכפתיות
- התארגנות
- מנהיגות
- תרבות
- קשרים
- נכסים חומריים

פיתוח יכולות קהילתיות

John P. Kretzmann and John L. McKnight, Building Communities from the Inside Out:
A Path Toward Finding and Mobilizing a Community's Assets

Asset-based community development (ABCD)

is a methodology for sustainable development of communities based on their strengths and potentials.

It involves:

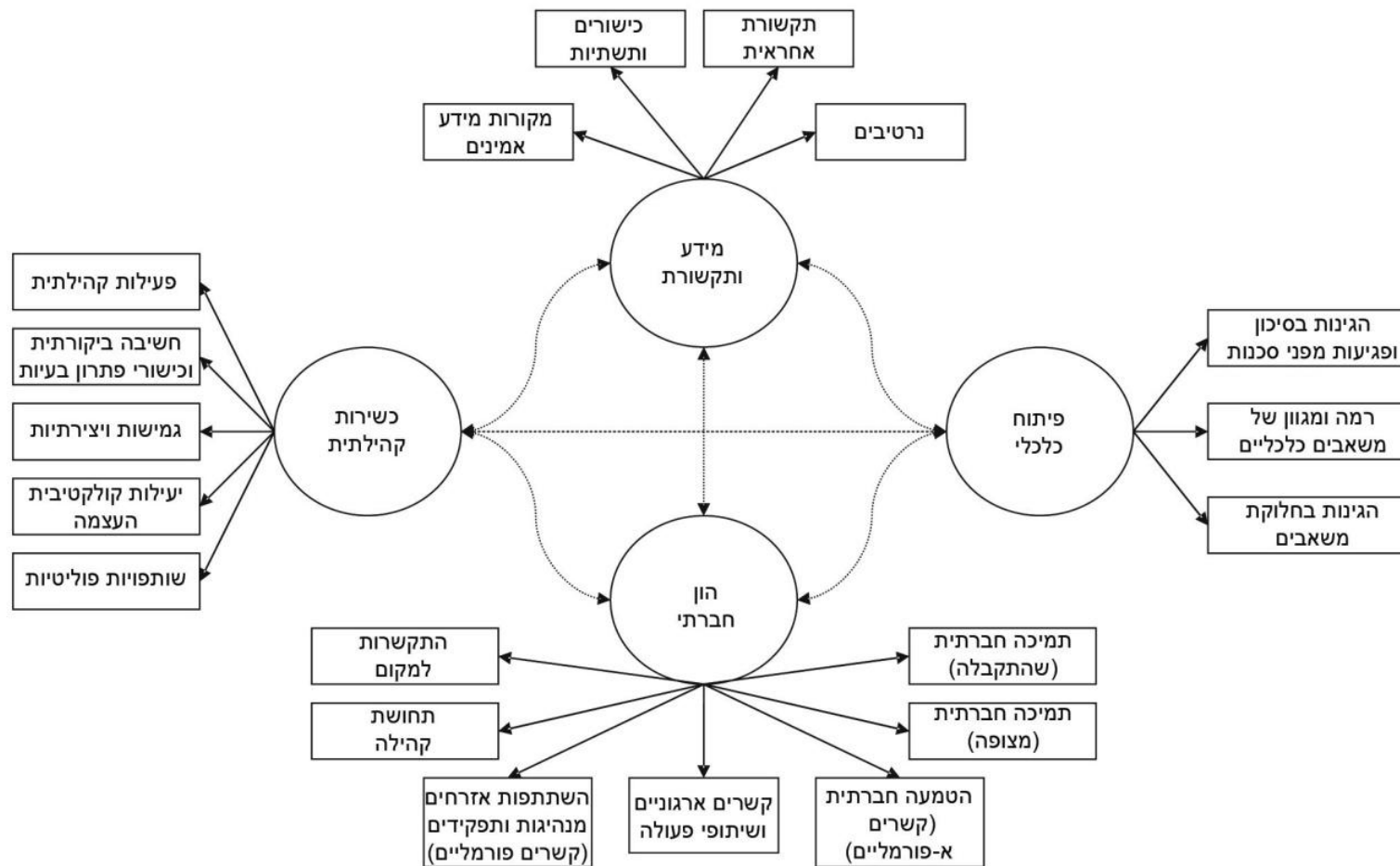
- assessing the resources, skills and experience available in a community,
- organizing the community around issues that are moving its members into action,
- and then determining and taking appropriate action

Natural capital , Physical capital,
Financial capital , Human capital ,
Social capital, Cultural capital

מאפייני חוסן קהילתי - על פי נוריס וחברותיה

Norris, F. et al.(2008) Community Resilience as a Metaphor, Theory, Set of Capacities, and Strategy for Disaster Readiness" At: American Journal of Community Psychol (2008) 41:127–150

תודה

Thanks

ד"ר שי בן יוסף Shay Ben Yosef Ph.D.
ניווט במורכבות Navigating Complexity

www.shayby.co.il

Shayby@ariel.ac.il

054-2112383

יסודות לפיתוח קהילה – פיטר בלוק

Block, Peter. 2008. Community: The Structure of Belonging.

1. שאלות – קהילה היא מרחב בו מעודדים לשאול, להיות סקרנים ולחפש תשובות חדשות
2. הזמנה – השתייכות לקהילה ובודאי תחושת קהילתיות היא עניין וולונטרי. קהילה לא מקבלת את חבריה כמובנים מאליהם.
3. אפשרויות – קהילה היא פתיחת מרחב אפשרויות נוספות כפרטים, משפחות, קבוצות וקהילה
4. בעלות – תחושת אחריות משותפת, בעלות וביתיות היא מפתח לקהילתיות טובה.
5. מחלוקת – קהילה המסוגלת להכיל מחלוקות לחיות עימן ואף ליישב אותן
6. מחוייבות – קהילה בה קיימת תרבות של מחוייבות
7. יכולות – קהילה המסוגלת לזהות ולמצות את יכולותיה ומשאביה.

